

klasične nacionalne države sve upadljivija je bivala napetost između mitološki proklamovane političke neutralnosti i pragmatične volje za uključenjem u mrežu međunarodnih nadnacionalnih ustanova. Stolećima je *raison d'etre* Švajcarske ležao u protivljenju evropskom razvoju. Mala država u srcu Evrope bila je antimonarhijska, antihegemon, antiimperijalistička, anticentralistička, po jeziku antinacionalistička. Premda se u hladnom ratu prikazivala u antitotalitarnom svetlu, bila je antiteza okolini. Iako je iz svetskog rata izašla bez trauma, usledila je neočekivana izolacija posle 1945. Izolaciju je presekao dugi hladni rat, a mit o vlastitoj prošlosti ozbiljnije je načet tek 1989. Ponovo se neutralnost "kao večna garancija nedužnosti" preobrati postupno u očima sveta u argument optužbe protiv države koja se obogatila na tuđ račun. Na neki način, kao i u Austriji, rasprave oko prošlosti je i Švajcarskoj nametnulo okruženje, a ne unutrašnji raskol. Osim toga, napad na mentalni *Reduit* nacionalnog identiteta potekao je iz političkih okolnosti (slom međunarodnog položaja i kriza unutarpolitičke legitimacije 1989.), a ne iz akademske historiografije.

Intenzivne debate oko uloge Švajcarske u Drugom svetskom ratu bile su od 1989. veliki medijskopolitički događaj. Polemika je počela oko pitanja da li je izbegavanje rata bila zasluga Helvećana ili srećan i slučajan rezultat strategije prilagođavanja i otpora? Kritičari tradicionalne slike istorije ističu antiherojsku stranu politike (NatyionalesForschungsprogramm 1999). Švajcarska se, tvde kritičari, pre svega prilagođavala a tek potom bila spremna na otpor, koji bi u vojnom pogledu bio simboličan. Druga strana – tradicionalisti, podseća da je izbegavanje rata bila posledica složene strategije strukturnog prilagođavanja i ideološkog otpora, koja je nagnala naciste da im napad na Švajcarsku ne bude privlačan. Ovo tumačenje obezbeđivalo je jedinstvo i identitet nacije, popularisanje švajcarske spremnosti za otpor i viziju nesavladive alpske republike. U sporu je poljuljano uverenje o tzv "srećno izbegnutom ratu" kao posledici vojne spremnosti u okviru oružane neutralnosti – dugo prisutno jezgro švajcarskog heroiziranja vlastite istorije. Debate o švajcarskom identitetu izmenile su sliku domaće istorije. Kritičko prevladavanje prošlosti nije ojačalo nego polarizovalo poimanje nacionalne istorije kao temelja švajcarskog identiteta. Uz to, narasla su neslaganja i o budućem razvoju. Erozijazamislila o oružanoj neutralnosti Švajcarske zamenjena je novom vizijom neutralnosti, koja zemlju upućuje više na prevenciju, saradnju i integraciju. Ima mišljenja da je tek između 1990. i 1995. došlo do otkrivanja Ervope i uravnotežavanja helvećanske slike istorije. Detronizaciju političkih junaka švajcarskog otpora pratila je destigmatizacija nacionalnih izdajnika, sa obrazloženjem da su tzv. prilagodljivi bili žrtve nacionalne teorije o "žrtvenim jarcima", iako se njihove političke ideje nisu razlikovale od onih kod heroja (Natyionales Forschungsprogramm 1999). Teorija o "žrtvenim jarcima" imala je pre svega funkciju rasterećenja i redukovanja složenosti u cilju političko-moralnog homogenizovanja ponašanje cele nacije. Tradicionalni anti-heroji bili su mnogo dublje upleteni u tragiku protivrečne strategije prilagođavanja i preživljavanja nego što je prikazano u ortodoksnom viđenju istorije. Heroji su detronizovani 1990-te. Samo delom bio je to spor starih i mladih istoričara. Novi moralni uzor postali su ođednom radnici koji su se mirno angažovali u humanitarnim akcijama zbrinjavanja Jevreja (Ibid.,). Došlo je do prevrednovanja poželjnih likova iz istorije. Postupno se probijalo uverenje da je švajcarska politika prema izbeglicama bila antisemitska. Nakon nestanka blokova i reaktuelizacije holokausta Aušvic je postao obrazac kolektivnog sećanja, a u Švajcarskoj se širilo mišljenje da su uticajni političari bili upoznati sa ubijanjem Jevreja. Sa etičkim zaoštravanjem pitanja o suodgovornosti oko jevrejskih žrtava postavljalo se sve češće pitanje nije li put nekih žrtava Aušvica počeo još u Švajcarskoj.